

Ekudor eta Peru gerran: Estatu mugak

Ekudor eta Peruren artean gatazka armatua sortu da ur-tarrilaren azken egunetan. Betikoa: «Hi hasi haiz». «Ez, ba; hi izan haiz aurrena». Berrehunen bat baja gertatu omen dira, datu ziurrik ez badago ere. OEA bakea egin nahiz. 1942ko Rio Janeiro-ko hitzarmenaren zaintzaileak —Txile, Argentina, Brasil, Estatu Batuak— presaka mahaian eseri dira. Bi estatu etsaiek berehala onartu dute beste lau Estatu horien bitartekotza. Negoziaketak luzeari honela hasiera eman zaio. Horra ajentzietako berriak.

Muga arazoa hartarainokoa izateak harritu egiten du bat. Baina ez da hain harrigarri, Peru-Ekudorren arteko mugak nola markatu diren jakinez gero. 1942ko Rio Janeiro-ko tratatua Peruk irabazitako gerraren zinadura besterik ez da. Peru konforme dago beraz. Ekuadorrek, aldiz, behin eta berriro erakutsi du bere haserre, eta Amazonia-ko bere lurraldearen puska haundi bat kentzen zion tratatu haren baliorik eza. Harmen poderioz zinatu zuen. Ekuadorko mapetan oraindik arrasto berezi batek markatzen ditu beretzat erreibindikatzeko dituen lurralde horiek. Uruguay-ren hurrena, Hegoamerikako naziorik txikiena da Ekudor.

Aberri ohorea orbantzea eta umilazio nazionala aski arrazoif badira errenbantxa antsiak pizteko, badago besterik: lurrazal eztabaidatu honen azpian agertu den petrolio aberastasuna.

Muga problema uste den baino larriagoa da Hegoamerikan. Venezuela eta Kolombia artean dela bi hilabete edo sortutako iskanbilak, ez ditu etorkin kolombiar klandestinoen arazoak soilik piztu. Muga arazoa ere tarteko zen.

Boliviak ere gerra bat baino gehiago egin du bere kondaيران. Gerra Peruren aurka; eta honekin batuta Txileren aurka; eta Paraguay-ren kontra. Militarismoak soldatu boliviarraren balorea eta adorea arrabots handiz goratu arren, gerra denak galdu zituen Boliviak. Pazifikoko aldeko kostaldea gerran galdu zuen. Egungo Bolivia, hasieratakoaren erdia ozta ozta izango da. Brasilek ere lurralde handiak kendu edo emanarazi bait zizkion. Gaurko militarre golpistak ideologiaz Pinochet eta konpainiagandik oso urrun ez dira ibiliko, baino ikaragarritzko deklarapen belizistak egin ohi dituzte Txileren kontra, Pazifikorako pasoa eskatuz.

Txile, Andes arunzkaldeak, Argentina, Peru eta Boliviaren lepotik hazi zen. Horregatik noski txiletarren aurkako sentimentua nahiko nabarmena da inguruko nazioetan. Duela urte bete, Txile eta Argentina zuzenean gerrara zihozten, Beagle

aldeko muga kontuagatik. Aita Sainduaren bitartekotzari esker gelditu ziren. Oraingo. Zeren eta gerra zantzuak entzuten bait dira oraindik.

Uruguay, Ingalterrak, bere interes ekonomikoak zaintzeko, Plata ibaiaren ondoan Argentina eta Brasilen artean artifizialki asmatutako nazio ziria besterik ez da.

Paraguay-k, Chaco-ko gudatea irabaziz, Boliviari zerbait kendu bazion ere, Brasil-Argentina-Uruguayren kontrako gerra gogorrean ekialdeko lurralderik aberatsenak galdu zituen. Gainera gizonezko belaunaldi osoa hondatu zitzaion herri bulartsu honi.

Brasil da, Txilerekin batera beti gizenduz joan den nazio bakarra. Oraindik ere Amazonia aldean hazten ari da. Ongi markatu gabeko mugak poliki poliki aurrera eramanez. Kolonizazio ekintza bortitzari esker, aldamenekoei lapurtzen ari zaie. Venezuelari, Orinoko aldean, zenbait ibairen ibilguak aldatu omen dizkio. Eta mugak errespetatuz auzoa irentsiz joateko modurik ez da falta. Paranaren Paraguay aldeko ibaiertzean, munduko presarik handiena, Ytaipu, egiten ari diren inguruan, dena brasildarren eskutan omen dago. Ia berrogeitamar kilometrotako zirrindan brasildarrak dira nagusi: haienak dira, jabegoa, hizkuntza, eskolak eta dirua ere.

Hau da, ba, egoera. Mundua eta mundukoak aspalditik eta egoki banatu zituela patuak, kasualitateak edo demiurgo txikirenbatek, Jainko berberak ezpada, zentzuzko gizon zibilizatu eta pragmatikoak uste izan arren. Estatuena muga kontua ez da atzeratuzat dauzkagun kontinenteen arazoa bakarrik. XIX. eta XX. mendetako Europaren mapak ikustea eta alderatzea da nahiko. Ze aldaketak gertatu diren ikusteko izenak aipatzea da aski: Italia-Austria, Austria-Jugoslavia, Alemania-Frantzia, Alemania-Polonia, Txekoslovakia-Austria-Alemania, Polonia-Erussia, Lituania-Estonia-Letonia-Erussia, Finlandia-Erussia, Suedia-Norvegia, Jugoslavia-Albania-Grezia, Errumania-Erussia, etab. Iraganak etorkizuna erakusten badu, ez dago igarle prestua izan beharrik, muga ibiltari hauek halako batetan berriro mugituko zaizkigula antzemateko. ■ *Manolo Pagola.*

«Oh Euskadi» berriro notizia da

Atera den bakoitzean izan da notizia. Eta hori, aldizkari batetaz esan daitekeen positiboena da seguru asko. Zenbait alderditatik haserretu, mindu eta lotsarazi ere egin izan gaitu. Poztu edo farre eragin, ez gutxiago. Baina «Oh Euskadi»k batez ere lortzen zuena, beti kuriositatez beterik hartzen genuela, izan da.

Berriz ere notizia da, artikulua beren firmaz agertzen hasi